

Ebeveynleşme ve Eş Bağımlılık Arasındaki İlişkide Benlik Ayrışmasının Aracı Rolü

 Buket Ünver,¹ İpek Esen,² İpek Ülkümen¹

¹Department of Psychology, Işık University, İstanbul, Türkiye

²Department of Psychology Student, Işık University, İstanbul, Türkiye

ÖZ

Çocukluk döneminde ailesinin ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlarından önde tutan çocuklar ebeveynleşerek benzer ilişki örüntülerini yetişkinlik dönemine taşıyabilir ve eş bağımlılık özellikleri gösterebilir. Bu çalışmanın amacı, ebeveynleşme ve eş bağımlılık arasındaki ilişkide benlik ayrışmasının aracı rolünü incelemektir. Araştırma, 18-25 yaş aralığında 384 kişi ile gerçekleştirildi. Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Veriler, Sosyodemografik Bilgi Formu, Ebeveynleşme Ölçeği, Eş Bağımlılık Belirleme Ölçeği ve Benliğin Ayrışması Ölçeği aracılığı ile toplandı. Veri analizinde, Bağımsız Örneklem T-testi, Pearson Korelasyon Analizi ve Process Macro eklentisi Model 4 kullanıldı. Elde edilen sonuçlara göre, bireylerin cinsiyete göre benzer düzeyde eş bağımlılık deneyimlediği saptandı. Eş bağımlılık, kardeş odaklı ve ebeveyn odaklı ebeveynleşme ile pozitif yönde, benlik ayrışması ile negatif yönde ilişkilidir. Ayrıca, kardeş odaklı ve ebeveyn odaklı ebeveynleşme, benlik ayrışması ile negatif yönde ilişkili bulundu. Aracı etki analizine göre ise benlik ayrışmasının, ebeveyn odaklı ve kardeş odaklı ebeveynleşme ile eş bağımlılık arasındaki ilişkide aracı bir role sahip olduğu saptandı. Sonuç olarak, ebeveynleşme yaşantılarının eş bağımlılığa yol açma riski vardır ve bu riski azaltmak için önleyici müdahalelerin bireyin kendini farklılaştırma düzeyini artırmaya odaklanması önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Benlik ayrışması, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, eş bağımlılık, kardeş odaklı ebeveynleşme.

ABSTRACT

The Mediating Role of Self-Differentiation in the Relationship Between Parenting and Co-dependency

Children who prioritize the needs of their family over their own needs during childhood may have parentification, carry similar relationship patterns into adulthood, and show co-dependency characteristics. This study examines the mediating role of self-differentiation in the relationship between parentification and co-dependency. The study subjects were 384 individuals aged 18-25. The participants were reached using the snowball sampling method. Data were collected through the Sociodemographic Information Form, Co-dependency Assessment Tool, Self-Differentiation Scale, and Parentification Scale. The Independent Sample T-test, Pearson Correlation Analysis, and Process Macro Model 4 were used in data analysis. According to the findings of the study, individuals experienced co-dependency at similar levels according to gender. The co-dependency scores are positively related to sibling-focused and parent-focused parentification. However, co-dependency scores negatively correlated with self-differentiation scores. Moreover, sibling-focused parentification and parent-focused parentification were negatively related to self-differentiation. Self-differentiation scores mediated the relationship between both parent-focused parentification and co-dependency and sibling-focused parentification and co-dependency. In conclusion, there is a risk that parentification experiences may lead to co-dependency, and preventive interventions must focus on increasing the individual's level of self-differentiation to reduce this risk.

Keywords: Self-differentiation, parent-focused parentification, co-dependency, sibling-focused parentification.

Cite this article as:

Ünver B, Esen İ, Ülkümen İ.
Ebeveynleşme ve Eş Bağımlılık
Arasındaki İlişkide Benlik
Ayrışmasının Aracı Rolü.
J Cogn Behav Psychother Res
2024; 13(3): 00-00.

Address for correspondence:

Buket Ünver.
Işık Üniversitesi, Psikoloji
Bölümü, İstanbul, Türkiye
Phone: +90 212 286 49 11
E-mail:
buket.unver@isikun.edu.tr

Submitted: 17.06.2024

Revised: 16.09.2024

Accepted: 14.10.2024

Available Online: 05.11.2024

JCBPR, Available online at
<http://www.jcbpr.org/>

This work is licensed under
a Creative Commons
Attribution-NonCommercial
4.0 International License.

GİRİŞ

Ebeveynleşme, çocuğun ebeveynlerine ait duygusal ya da araçsal sorumlulukları üstlenerek ebeveynlerine veya kardeşlerine bakım vermesi olarak karakterize edilmektedir (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973; Burnett ve ark, 2006). Ebeveyn-çocuk arasındaki hiyerarşik yapının bozulması ve alt sistemler arasındaki sınırların ihlal edilmesi, aile içerisinde çocuğun rolünü belirsizleştirmektedir. Bu durum, çocuğun ebeveyne ait sorumlulukları üstlenmesine yol açarak ebeveynleşmeye zemin hazırlamaktadır (Minuchin ve ark, 1967).

Ebeveynleşme, çocuğa gelişimini destekleyici rol ve sorumluluklar verilmesinden farklıdır. Ebeveynleşmiş çocuklar fiziksel ya da bilişsel olgunluğa henüz ulaşamamışken, kendilerinden sözde yetişkin/ebeveyn davranışları sergilemeleri beklenmektedir (Dariotis ve ark, 2023). Ebeveynleşme, işlevi bakımından "araçsal ebeveynleşme" ve "duygusal ebeveynleşme" şeklinde görülebilmektedir. Araçsal ebeveynleşmede çocuk, hanehal-kını maddi yönden desteklediği, ev işlerini üstlendiği, kardeşlerine bakım verdiği ve ailenin fiziksel ihtiyaçlarını gidermeyi içeren görev ve sorumlulukları üstlenir. Duygusal ebeveynleşmede ise aile içinde yaşanan bir tartışmada aile üyelerini yatıştırma, mevcut problemi çözmeye, ebeveynlerinin sırlarına ortak olma ya da ailedeki kriz anlarına müdahale etme görevlerine sahiptir (Jurkovic ve ark, 1999).

Ebeveynleşmenin işlevi gibi ebeveyn odaklı ve kardeş odaklı olmak üzere rollere göre ebeveynleşme çeşitleri de bulunmaktadır. Ebeveyn odaklı ebeveynleşme, bakımın ve sorumlulukların ebeveynlerin ihtiyacına yönelik olduğu ebeveynleşmeyi temsil ederken; kardeş odaklı ebeveynleşme kardeşin bakımını ve sorumluluğunu üstlenmek ile ilişkilidir (Akün, 2017; Hooper, 2009). Her iki rol için de ebeveynleşme düzeyinin artması psikolojik problemlerin artması ile ilişkilendirilmektedir (Engelhardt, 2012; Saha, 2016; Van Loon ve ark, 2017). Örneğin; Uluç ve Köyden (2022), kardeş odaklı ebeveynleşmenin hem kadın hem de erkeklerde somatizasyon ve kaygıya; ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ise kadınlarda somatizasyon, kaygı, obsesif kompulsif belirtiler ve öfke gibi psikolojik belirtilere yol açtığını ortaya koymuştur.

Ebeveynleşme çoğu kez sosyal ilişkilerin zayıf hale gelmesi, azalan yaşam doyumu ve uyumsuz belirtilerde artma gibi olumsuz sonuçlarla ilişkilendirilmektedir (Williams, 2016). Örneğin; ergenler ile gerçekleştirilen bir çalışmada, ebeveynlerinin duygusal refahını gözeterek büyüyen çocukların, bu durumu iletişim kurma yolu olarak görebilecekleri belirtilmiştir (Bourassa ve ark, 2010). Buna göre ebeveynleşmenin ileriki yaşlarda kişiler arası ilişkiler üzerinde kontrol edici tarzı benimsemek (Johnston, 1990; Türkün ve ark, 2023), romantik ilişkilere karşı duyulan yüksek güvensizlik ile düşük memnuniyet (Baggett ve ark, 2015) ve eş bağımlılık gibi birtakım yıkıcı sonuçlar doğurabileceği öngörülmektedir (Büyük, 2020; Knapke ve Szabo, 2014).

Eş bağımlılık, kişinin benliğini yitirmek pahasına başkasının davranış ve gereksinimlerini kendi odağı haline getirmesi, gerçekte kim olduğunu göz ardı edecek kadar diğer insanlarla ilgilenmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Whitfield, 1989). Eş bağımlılığa sahip kişiler, sağlıklı işlevsellik göstermeyen ya da kendi ihtiyaçlarını karşılamayan kişilere karşı bağımlı olurlar. Kendisini karşısındakinin ihtiyaçlarını gidermeye adanmakta ve bu sebeple kendi ihtiyaç ve isteklerini aşırıya kaçacak şekilde görmezden gelmektedirler. Bu kişilerin, kendini feda etme ve ilişkiyi kontrol altında tutma eğilimleri, kendini güvende tutma arayışları ile yakından ilişkilidir (McGrath ve Oakley, 2011; Wells ve ark, 2006). Bununla birlikte, karşısındakinin ihtiyaçlarını karşılamak kişiyi kabul görmüş, takdir edilmiş, onaylanmış hissettirmektedir. Bu sebeple, bu ilişki dinamiğine sahip olan bireyler, birbirlerinin bağımlılıklarını karşılıklı olarak pekiştirmektedir (Ançel, 2012).

Eş bağımlılığın ortaya çıkmasında sağlıklı kök aile ilişkilerinin rol oynadığı bilinmektedir (Knudson ve Terrell, 2012). Literatür verileri incelendiğinde, çocukken uğranılan ihmal ve istismarın eş bağımlılık ile ilişkili olduğu görülmektedir (Reyome ve Ward, 2007). Yapılan araştırmalarda, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmemiş ebeveynlerle büyüyen çocukların, yetişkinlik döneminde kişiler arası ilişkilerde bağımlı hale gelme riskinden söz edilmektedir (Fuller ve Warner, 2000). Ek olarak, belirgin rollere sahip olmayan, sıcaklık ve destekleyicilikten yoksun, duyguların ve düşüncelerin uygun şekilde ifade edilmediği ailelerde de eş bağımlılığın gelişme riski söz konusudur (Cullen ve Carr, 1999). Kök aile problemlerinin yanı sıra düşük öz saygı ve terk edilme korkusu da eş bağımlılığın ortaya çıkmasında etkili olan diğer unsurlardır (Marks ve ark, 2012; Morgan, 1991). Ebeveynleşme ile aralarında negatif yönde bir ilişki bulunan benliğin ayrışması kavramının da eş bağımlılığın gelişmesindeki önemli risk faktörlerinden biri olduğu bilinmektedir (Jankowski ve ark, 2013; Shih ve ark, 2010; Chang, 2012; Fagan Pryor ve Haber, 1992).

Bowen (1993), birlikteliğin ve bireyselliğin arasında dengeli bir noktada bulunmayı benlik ayrışması olarak ifade etmiş ve bireylerin kendini ayrıştırmaya düzeyi ile aile ilişkilerindeki sağlıklı işleyişin bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur. Benliği daha az ayrışmış kişilerin, aile içerisindeki kronik stresi çözen kişi konumunda yer almış olabileceği bilinmektedir. Benlik ayrışması süreci, ilişkilerdeki duygusal dalgalanmalara rağmen bireyin ne hissedeceği ve nasıl davranacağı kararını verebilme kapasitesinin gelişmesini de kapsamaktadır. Benlik ayrışması düzeyi yüksek olan çocuklar ailenin bir parçası olmayı sürdürürler fakat aileleri tarafından duygusal tepkilerle kontrol altına alınamazlar ve özgürlüklerini gözetemeyen bireyler olarak konumlanırlar (Kerr, 1984).

Literatür bulguları incelendiğinde, ebeveynleşme ile benlik ayrışması arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu görül-

mektedir (Jankowski ve ark, 2013; Shih ve ark, 2010). Bağımsız benlik kurgusu kuvvetli olmayan kız çocuklarının daha fazla fiziksel ebeveynleşme gösterdikleri, ilişkisel benlik kurgusu daha kuvvetli olan kız çocuklarının ise daha fazla duygusal ebeveynleşme gösterdikleri bulunmuştur (İplikçi ve Şahin Acar, 2019). Benzer şekilde, Karataş ve Gündüz (2021), genç yetişkinlerle gerçekleştirdikleri araştırmada benlik ayrışması düzeyi arttıkça, ebeveyn ve kardeş odaklı ebeveynleşme düzeylerinin azaldığını bulgulamışlardır. Buradan hareketle benliğin ayrışması düzeyi arttıkça bireylerin ebeveynleri ya da kardeşleri ile kurdukları işlevsel olmayan ilişki örüntülerinin azalacağı söylenebilir.

Benlik ayrışmasının çeşitli psikolojik durumlarla da ilişkili olduğu bilinmektedir. Örneğin; Güler ve Karaca (2021), benlik ayrışmasının ruminasyon ve duygu düzenleme üzerinde kritik bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Benzer düzeyde strese maruz kalan kişiler arasında, benlik ayrışması daha yüksek olan bireylerin daha az psikolojik işlev bozukluğu gösterdiği saptanmış; aynı zamanda düşük düzeyde benlik ayrışmasına sahip kişilerin daha fazla baskılayıcı ve tepkisel baş etme stillerine başvurduğu görülmüştür (Murdock ve Gore, 2004). Son yapılan çalışmalar 18-55 yaş arası bireylerin yüksek benlik ayrışması düzeyinin psikososyal becerileri pozitif yönde desteklediğini ortaya koymaktadır (Cepukiene, 2021). Çeşitli psikolojik sıkıntılarla birlikte, benlik ayrışma düzeyinin çift ilişkisi üzerinde de etkili olduğu görülmektedir. Peleg (2008), evli çiftlerle yaptığı araştırmada, benlik ayrışmasının evlilik tatmini üzerinde etkili olduğunu saptamıştır. Aynı araştırmada, eşlerin, fazla kaynaşmanın bir sonucu olarak karşı tarafın başına gelen olayların sorumluluğunu kendi üzerine almak gibi bir eğilime sahip olabilecekleri öne sürülmüştür. Literatürdeki farklı bulgulardan da yola çıkarak benlik ayrışması düzeyinin eş bağımlı davranışlar üzerinde etkili olabileceği söylenebilir (Chang, 2018; Lampis ve ark, 2017).

Kerr ve Bowen (1988), ebeveynlerinin tartışmasına sürekli dahil edilen bir ergenin, ileride kendisini problem çözücü rolüne sokarak başkalarının sorunlarına çözüm üretmek için aşırı bir çaba içine girebileceğini, çözüm üretmediğinde ise mutsuz olup hüsrana uğrayabileceğini aktarmışlardır. Kardeşler arasında benlik ayrışması düzeyi en düşük olan çocuğun, ebeveynine en bağımlı çocuk haline geleceğini; aynı zamanda bu çocuğun eş bağımlılık geliştirme ihtimalinin yüksek olacağı öne sürülmüştür (Kerr, 1981). Bu durum ebeveynleşme ile eş bağımlılık arasındaki ilişkinin anlaşılmasında benlik ayrışmasının önemini ortaya koymaktadır. Ergenlerle gerçekleştirilen bir araştırmada, aile içi üçgenleşmenin ergenlerin içselleştirme problemlerine, benliğin ayrışması alt boyutlarından biri olan duygusal tepkiselliğin aracılığıyla etki ettiği saptanmıştır (Buehler ve Welsh, 2009). Özbiler (2022), annelerin ebeveynleşme geçmişinin kız çocuklarının ebeveynleşme yaşantısı

üzerindeki yordayıcı etkisinde benliğin ayrışmasının aracı rolü olduğunu bulgulamıştır. Milushyna (2015), üstesinden gelinebilen kök aile problemleri ve içselleştirilmiş utançtan dolayı kişilerin dış ilişkiler aracılığıyla kimliklerini oluşturmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Bu durumun ise ilişki sorunlarına ve sınırlar konusunda zorlanmaya yol açabileceği öne sürülmüştür (Milushyna, 2015).

Tüm bu bilgiler ışığında mevcut çalışmada ebeveynleşme ve eş bağımlılık arasındaki ilişkide benlik ayrışmasının aracı rolünün ortaya konulması hedeflenmiştir. Ebeveynleşme, eş bağımlılık ve benlik ayrışması değişkenleri sıklıkla ayrı ayrı ele alınmış olsa da ebeveynleşme ve eş bağımlılık arasında benlik ayrışmasının aracı rolünü inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Aynı zamanda, 18-25 yaş aralığındaki bireylerin, kimlik keşfi ve yakınlık kurma potansiyelleri üzerinde yoğunlaştığı bilinmektedir (Arnett, 2000). Yetişkinliğe geçişte, yakın ve romantik ilişkiler kurmanın, kimlik keşfinin bir uzantısı olduğu düşünülmektedir (Eryılmaz ve Ercan, 2010). Erikson'un (1968) psikososyal gelişim kuramı, ergenlikten yetişkinliğe geçiş döneminde yakın ilişkiler geliştirmenin gelişimsel bir görev olduğunu göstermektedir. Güncel çalışmalar da 18-25 yaş popülasyonu için benlik ve yakın ilişkilerin önemini vurgular niteliktedir (Eşici ve Özbay, 2020; Yılmaz ve Gündüz, 2021). Dolayısıyla bu bireylerin geçmiş ve gelecekteki ilişki örüntülerini benliğin ayrışması aracılığıyla ele almak; ihtiyaç, duygu ve düşünceleri üzerinde sağlıklı düşünme becerisi kazanmalarına, ardından da daha sağlıklı ilişkiler oluşturmalarına katkı sağlayabilir.

YÖNTEM

Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini 18-25 yaş (ortalama=22,01; SS=1,94) arasındaki kişilerden oluşmaktadır. Örneklem sayısı 25 maddeden oluşan eş bağımlılık ölçeği temel alınarak madde sayısının 10 katı olan en az 250 katılımcı olarak belirlendi (Nunnally, 1978). Araştırmaya, kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılan toplam 410 kişi katıldı. Ancak anketteki dikkat sorularına yanlış yanıt veren 22 kişi ve yaş aralığının dışında kalan 4 kişi çalışmanın dışında bırakıldı. İki yüz yetmiş bir kadın (%70,6) ve 113 erkek (%29,4) olmak üzere toplam 384 kişilik örneklem ile analiz sürecine geçildi. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ait bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan bu formda, katılımcılara yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi bilgilerin yanı sıra çocukluk çağına ilişkin bazı sorular da (ebeveynlerinin kronik bir hastalık tanısı alıp almadığı, alkol bağımlılığı olan birinin bulunup bulunmadığı, ebeveynlerinin boşanmış ya da ayrı yaşayıp yaşamadığı) yöneltildi.

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik bilgilerinin dağılımı ve yüzdelik değerleri

Sosyodemografik bilgiler	Katılımcı sayısı	%
Cinsiyet		
Kadın	271	70,6
Erkek	113	29,4
Eğitim düzeyi		
Lise	28	7,3
Üniversite	336	87,5
Yüksek lisans	19	4,9
Doktora	1	0,3
Çocukluk çağında ebeveynleriniz boşanmış ya da ayrı mı yaşıyorlardı?		
Evet	44	11,5
Hayır	340	88,5
Çocukluk çağınızda ebeveynlerinizden biri ya da her ikisinde kronik rahatsızlığı olan biri var mıydı?		
Evet	65	16,9
Hayır	319	83,1
Siz çocukken ailenizde alkol bağımlılığı olan biri var mıydı?		
Evet	30	7,8
Hayır	354	92,2

Ebeveynleşme Ölçeği

Hooper (2009) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Köyden (2015) tarafından yapıldı. Bu ölçek, bireyin kök ailesinde verilmiş ebeveyn rolünü ölçmektedir. Toplam 22 maddesi bulunan beşli likert tipindeki ölçek, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme ve algılanan yarar-uyum olarak adlandırılan üç alt ölçekten oluşmaktadır. Ebeveyn odaklı ebeveynleşme ve kardeş odaklı ebeveynleşme puanları arttıkça, ebeveynleşme düzeyi artmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasında, ebeveyn odaklı ebeveynleşme ve kardeş odaklı ebeveynleşme alt boyutlarının Cronbach alfa değerleri sırasıyla 0,83 ve 0,73 olarak ölçüldü (Köyden ve Uluç, 2018). Mevcut çalışmada ebeveyn ve kardeş odaklı ebeveynleşme alt boyutları ele alındı. Bu araştırma örneklemini ile yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ebeveyn odaklı ebeveynleşme alt ölçeğinin Cronbach alfa değeri 0,87, kardeş odaklı ebeveynleşme alt ölçeğinin ise 0,81 olduğu saptandı.

Eş Bağımlılık Belirleme Ölçeği

Hughes-Hammer ve ark. tarafından geliştirildi ve Türkçe adaptasyon çalışması Ançel ve Kabakçı (2009) tarafından yapıldı (Hughes-Hammer ve ark, 1998). Eş bağımlılık düzeyini belirleyen ölçek, beş alt boyuttan ve 25 maddeden oluş-

maktadır. Ölçek maddeleri beşli likert tipinde olup, Cronbach alfa değeri 0,91 olarak belirtildi (Hughes-Hammer ve ark, 1998). Mevcut çalışmada da Cronbach alfa değeri 0,91 olarak bulundu.

Benliğin Ayrışması Ölçeği

Skowron ve Friedlander (1998) tarafından geliştirilen ölçeğin, Türkçeye uyarlanma çalışmaları Işık ve Bulduk (2015) tarafından yapıldı. Bireyin ayrışma düzeyini belirleyen ölçek, dört alt boyuttan ve 20 maddeden oluşmaktadır. "Ben" pozisyonu alt ölçeğinde yer alan 6, 10, 12, 13 ve 19. maddeler hariç tüm maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçek maddeleri altılı likert tipinde olup, Cronbach alfa katsayısı ise ölçeğin tamamı için 0,81 olarak saptandı (Işık ve Bulduk, 2015). Bu araştırma örneklemini ile yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ise Cronbach alfa değeri 0,87 olarak bulundu.

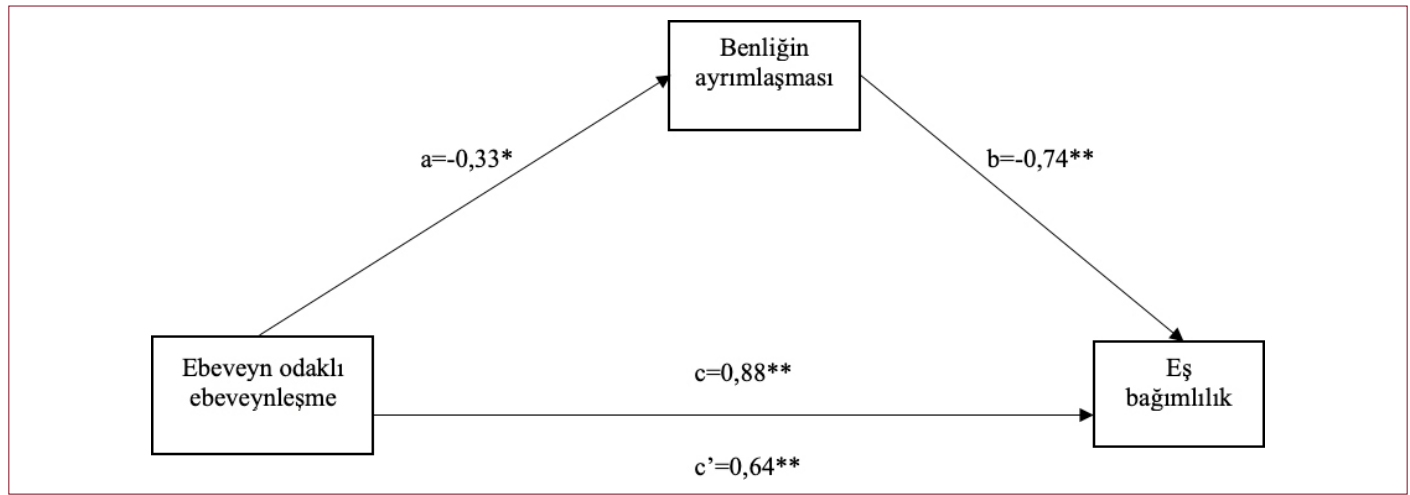
İşlem

Veri toplamaya başlanmadan önce, 18.04.2023 tarihli ve 26035 numaralı etik kurul onayı alındı. Bilgilendirilmiş Onam Formunun onaylanmasının ardından, Google Forms aracılığıyla 15 dakika süren çevrim içi anket çalışması ile veri toplandı. Çalışma Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak yürütüldü.

Tablo 2. Ebeveynleşme, eş bağımlılık ve benlik ayrışması arasındaki ilişkilere dair Pearson korelasyon analizi bulguları

	Ort	SS	1	2	3	4
1. Ebeveyn odaklı ebeveynleşme	23,92	8,23	-			
2. Kardeş odaklı ebeveynleşme	9,13	4,13	0,429**	-		
3. Eş bağımlılık	64,73	17,95	0,403**	0,279**	-	
4. Benliğin ayrışması	76,51	15,53	-0,174**	-0,183**	-0,687**	-

Ort: Ortalama; SS: Standart sapma; **: $P \leq 0,01$.

Şekil 1. Ebeveyn odaklı ebeveynleşme ile eş bağımlılık arasındaki ilişkide benlik ayrışmasının aracı etkisine ilişkin standartize edilmemiş katsayılar.

*: $P \leq 0,01$; **: $P \leq 0,001$; a: $B = -0,33$, $\beta = -0,17$; b: $B = -0,74$, $\beta = -0,64$; c: $B = -0,88$, $\beta = 0,40$; c': $B = 0,64$, $\beta = 0,29$.

İstatistiksel Analiz

Araştırma, ilişkisel tarama araştırma desenine uygun olarak geliştirildi. Katılımcılardan elde edilen veriler, IBM SPSS Statistics 29 ile analiz edildi. Normallik analizi sonuçlarına göre, verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin, $\pm 1,5$ aralığında olduğu görülmüştür (Tabachnick ve ark, 2013). Araştırmanın yordayıcı değişkeni ebeveyn odaklı ebeveynleşme ve kardeş odaklı ebeveynleşme olarak belirlendi. Yordanan değişkeni eş bağımlılık; aracı değişkeni ise benlik ayrışması olarak ele alındı. Eş bağımlılığın cinsiyete göre değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T-testi yapıldı. Diğer sosyodemografik değişkenlerin dağılımı uygun olmadığı için örneklem grubunu tanımlamak amacıyla betimsel istatistik analizi yapıldı. Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon analizi uygulandı. Aracı etki analizi, Hayes Process Macro eklentisi ile gerçekleştirildi ve Model 4 kullanıldı (Hayes, 2013). Ebeveyn odaklı ebeveynleşme ve kardeş odaklı ebeveynleşme ile eş bağımlılık arasındaki ilişkide benlik ayrışmasının aracı rolünü test

etmek için iki ayrı model yaratıldı. Bulgular, Bootstrap 5000 yeniden örnekleme yöntemi kullanılarak hesaplanan güven aralıklarına göre yorumlandı, güven aralığı içinde "0" değeri olan sonuçların anlamsız olduğu değerlendirildi (MacKinnon ve ark, 2004).

BULGULAR

Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların eş bağımlılık puanlarının cinsiyetlerine göre ($t[250]=1,68$, $p \geq 0,05$) anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulundu.

Tüm değişkenlerin birbirleri ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulundu (Tablo 2).

Araştırmanın birinci modelinde ebeveyn odaklı ebeveynleşme ile eş bağımlılık arasında benlik ayrışmasının aracı etkisi test edildi. Yapılan analizler sonucunda, ebeveyn odaklı ebeveynleşme ve benlik ayrışmasının eş bağımlılığı doğrudan yordadığı bulundu (Şekil 1). Ebeveyn odaklı ebeveynleşme ve eş bağımlılık arasında benliğin ayrışmasının ($B=0,24$,

Tablo 3. Ebeveyn odaklı ebeveynleşme ile eş bağımlılık arasındaki ilişkide benlik ayrışmasının dolaylı etkisine ilişkin sonuçlar

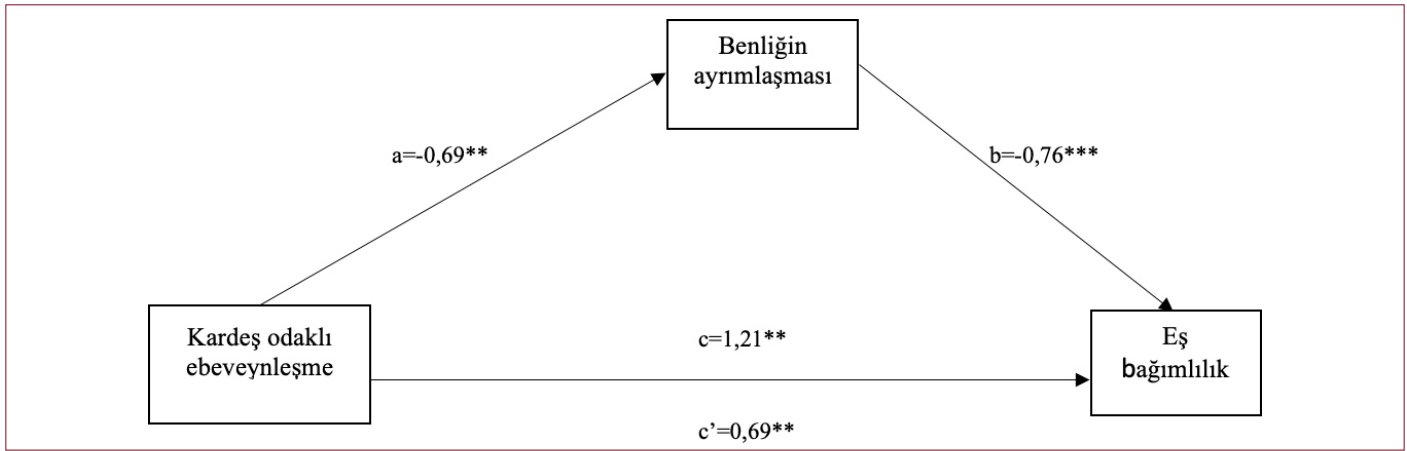
Dolaylı etki	B	SH	%95 GA	
			AS	ÜS
Benlik ayrışması	0,2406	0,0697	0,1035	0,3776

B: Standardize edilmemiş beta katsayısı; SH: Standart hata; GA: Güven aralığı; AS: Alt sınır; ÜS: Üst sınır.

Tablo 4. Kardeş odaklı ebeveynleşme ile eş bağımlılık arasındaki ilişkide benlik ayrışmasının dolaylı etkisine ilişkin sonuçlar

Dolaylı etki	B	SH	%95 GA	
			AS	ÜS
Benlik ayrışması	0,5240	0,1378	0,2528	0,7986

B: Standardize edilmemiş beta katsayısı; SH: Standart hata; GA: Güven aralığı; AS: Alt sınır; ÜS: Üst sınır.

Şekil 2. Kardeş odaklı ebeveynleşme ile eş bağımlılık arasındaki ilişkide benlik ayrışmasının aracı etkisine ilişkin standardize edilmemiş katsayılar.

***: $P \leq 0,001$; a: $B = -0,69$, $\beta = -0,18$; b: $B = -0,76$, $\beta = -0,66$; c: $B = 1,21$, $\beta = 0,28$; c': $B = 0,69$, $\beta = 0,16$.

SH=0,07, CI [0,11, 0,38]) dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görüldü (Tablo 3). Aynı zamanda ebeveyn odaklı ebeveynleşme ile eş bağımlılık arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin benlik ayrışması aracılığıyla, eş bağımlılık üzerinde açıklanan varyansın ise %55 olduğu görüldü ($F[2,381]=237,25$, $p \leq 0,001$).

Araştırmanın ikinci modelinde kardeş odaklı ebeveynleşme ile eş bağımlılık arasında benlik ayrışmasının aracı etkisi test edildi. Yapılan analizler sonucunda, kardeş odaklı ebeveynleşme ve benlik ayrışmasının eş bağımlılığı doğrudan yordadığı bulundu (Şekil 2). Aracı etki sonuçları ele alındığında kardeş odaklı ebeveynleşmenin eş bağımlılığı benliğin ayrışması ($B=0,52$, $SH=0,14$, CI [0,25, 0,79]) aracılığıyla yordadığı görüldü (Tablo 4). Bu sonuçlara ek olarak, kardeş odaklı ebeveynleşme ile eş bağımlılık arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu, kardeş odaklı ebeveynleşmenin benlik ayrışması aracılığıyla eş bağımlılık üzerinde açıklanan varyansın ise %50 olduğu görüldü ($F[2,381]=187,51$, $p \leq 0,001$).

TARTIŞMA

Bu çalışmada, ebeveynleşme (ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme) ile eş bağımlılık arasındaki ilişkide benlik ayrışmasının aracı rolünün incelenmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle, değişkenler arasındaki korelasyonel ilişkiler kontrol edilmiştir. Ardından, ebeveynleşme ve eş bağımlılık arasındaki ilişkide benlik ayrışmasının aracı rolü incelenmiştir.

Araştırma bulguları, eş bağımlılığın cinsiyet faktörüne göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Cinsiyetin, eş bağımlılık üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını ortaya koyan çalışmaların araştırma sonuçları ile tutarlı olduğu görülmektedir (Cullen ve Carr, 1999; Fuller ve Warner, 2000; Zielinski ve ark, 2019). Öte yandan eş bağımlılık düzeyinin kadın bireylerde daha yüksek olduğunu ileri süren çalışmalar da söz konusudur (Dear ve Roberts, 2002; Lampis ve ark, 2017). Chang (2018) ise erkeklerin daha yüksek düzeyde eş bağımlılık gösterdiğini bulmuştur. Elde edilen farklı sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, gelecek araştırmalar, gruplar arası dağılımın daha denk olduğu

örneklerde cinsiyet ve eş bağımlılık arasındaki ilişkiyi inceleyerek literatüre katkı sağlayabilir.

Araştırma değişkenlerinin arasındaki ilişki ele alındığında öncelikle, bireylerin ebeveynleşme düzeyleri arttıkça eş bağımlılık düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde, eş bağımlılık ile ebeveynleşme arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu ortaya koyan çalışmalara rastlanmaktadır (Büyük, 2020). Benzer şekilde, babaya dair ebeveynleşmenin, üniversite öğrencisi kadınların romantik ilişki memnuniyeti ile olumsuz; romantik ilişki güvensizliği ile olumlu yönde ilişkili olduğu bildirilmektedir (Baggett ve ark, 2015). Dolayısıyla, ebeveynleşmenin yakın ilişkiler üzerinde olumsuz etkileri olabileceği düşünülebilir. Ebeveynleştirilen çocukların ebeveynlerinden duygusal güvenlik hissi alamadıklarında, arkadaşlarına veya romantik partnerlerine insan memnuniyeti veya eş bağımlılık yoluyla dışarıdan destek veya onay aramaya yöneldikleri düşünülebilir (Malagayo, 2024). Araştırma bulgusu ile uyumlu literatür verileri dikkate alındığında, ebeveynleşmenin eş bağımlılık ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Korelasyon analizlerine dair bir diğer bulgu, benlik ayrışmasının, ebeveynleşme ile negatif yönde ilişkili olduğu yönündedir. Koreli 725 çocuk ile yürütülen bir çalışmada, benlik ayrışması ve ebeveynleşme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Lee ve Kim, 2019). Anne ve çocuklarla gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise çocukların bağımsız benlik kurguları ve verdikleri araçsal bakımın birbirleriyle negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (Karagöbek, 2014). Literatür bulgularının da desteklediği üzere ebeveynleşmenin varlığı, benliğin ayrışmaması ile ilişkili görülmektedir.

Mevcut çalışmadaki bir diğer bulguya göre bireylerin benlik ayrışması düzeyleri arttıkça eş bağımlılık düzeyleri azalmaktadır. Yaş aralığı 18-26 olan bireylerle yapılan bir çalışmada benlik ayrışması ölçeğinin alt boyutları olan "ben pozisyonu alma" ve "duygusal kopma" ile ilişki doymu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki saptanmıştır (Yılmaz ve Gündüz, 2021). Aynı zamanda ilişki doymu ve otantiklik arasındaki pozitif ilişkinin gücüne vurgu yapılmıştır (Yılmaz ve Gündüz, 2021). Buradan yola çıkarak, literatür verilerinin sonuçlarımızı destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Mevcut çalışmada ebeveynleşmenin eş bağımlılığı anlamlı düzeyde yordadığı bulgulanmıştır. Araştırma bulgusu ile uyumlu olarak, literatürde işlevsiz aile sistemlerinin eş bağımlılık üzerinde etkisi olduğu ileri sürülmektedir (Webb, 2009). Diğer bir çalışmada ise kök aileden gelen öğrenilmiş ebeveyn davranışlarının yetişkin ilişkilere taşınabileceği ortaya konulmaktadır (Wells ve ark, 1999). Yapılan bir başka çalışmada, babalar kendi anneleriyle rol değişimi yaşadığını bildirdiğinde, eşlerinin de kendi çocuklarıyla daha yüksek düzeyde rol değişimi yaşama eğilimi gösterdiği bulunmuştur (Macfie ve ark, 2005). Araştırma sonuç-

ları, ilişkilere dair içsel çalışan model aracılığıyla babaların kendi anneleri ile kurdukları ilişki dinamiğine benzer eşler seçme ihtimali üzerinde durmaktadır (Macfie ve ark, 2005). Buradan yola çıkarak ebeveynleşme yaşantısı olan bireylerin, ilişkilere bakım vermekle ilgili bir anlayışı öğrendiği ve ilerideki yakın ilişkilerinde bu anlayışı sürdürülebileceği düşünülmektedir. Çocuklara gelişimsel süreçlerine uygun olmayan rol ve sorumluluklar vermenin, eş bağımlılık açısından bir risk oluşturacağı söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlarda ebeveynleşmenin benlik ayrışmasını anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Literatürde, anne-kız arasındaki ebeveynleşmenin kızların ayrışma ve bireyleşme problemleri yaşaması üzerinde etkisi olduğu saptanmış; bu durumun kızların otantik benlikleri üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekilmiştir (Goldner ve ark, 2022). Bir başka çalışmada ebeveynleşmenin, düşük işlevselliğe sahip çocuklarda benlik kavramının ana yordayıcısı olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada, ebeveynlerinin alkol kötüye kullanımı, yüksek işlevselliğe sahip çocukların benlik kavramları üzerinde önemli ölçüde etkili bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, bu ilişkiye ebeveynleşme değişkeninin dahil edilmesiyle birlikte ebeveyn alkol kullanımının etki gücü oldukça azalmıştır (Godsall ve ark, 2004). Buradan yola çıkarak, yüksek işlevselliğe sahip çocuklarda, ebeveynin alkol kullanımından daha çok, ebeveynleşme düzeyinin benlik üzerinde önemli etkisi olduğu söylenebilir. Bununla birlikte hem düşük hem de yüksek işlevselliğe sahip çocukların, ebeveynleşme düzeyleri benlik kavramını önemli düzeyde açıklamaktadır. Geç ergenlik dönemindeki kızlarla yapılan bir çalışmada ise ebeveynleştirilmiş grubun duygusal ve işlevsel bağımsızlık düzeyinin düşük olduğu bulunmuştur (Mayseless ve Scharf, 2009). Dolayısıyla ebeveynleşmiş çocuklar, bakım verme sorumluluklarını önemli ölçüde üstlenerek aile bireyleri ile iç içe geçebilir ve bu durum, benlik ayrışması süreçlerine yatırım yapmaması ile sonuçlanabilir.

Araştırmamızın bir diğer bulgusu, bireylerin benlik ayrışmasının eş bağımlılığı anlamlı düzeyde yordadığı yönündedir. Elde edilen sonuçlar mevcut literatürle uyumludur (Chang, 2018; Lampis ve ark, 2017; Reyome ve ark, 2010). Özellikle başkalarıyla iç içe geçme düzeyi yüksek olan kişilerin, eski eşten ayrılmaya dair uyumlarının düşük olduğu bildirilmektedir (Moral ve ark, 2021). Benlik ayrışması yüksek kişiler, samimi bağlar geliştirme yeteneğine sahiptir ve derin ilişkilerde sakinliklerini ve rahatlıklarını koruyabilirler. Bununla birlikte duygularının farkında olarak içsel gerilimlerini dengeleyebilir ve iç içe geçme ya da duygusal olarak kopma halinden kaçınabilirler (Aryamanesh ve ark, 2012). Kendi isteklerini, ihtiyaçlarını, düşüncelerini diğerlerinden ayrıştırmayan kişilerin ise başkalarına bağımlı olma olasılığının yüksek olacağı söylenebilir. Öte yandan benlik ayrışmasının bir alt boyutu olan başkalarıyla kaynaşmanın (fusion with others) eş bağımlılık ile arasında anlamlı ilişki olmadığını vurgulayan çalışmalar da mevcuttur (Chang, 2018).

Bu durum benlik ayrışmasının kültürden etkilenen yanı ile ilişkili görülmektedir. Bu alt ölçeğin, zayıf ayrışmayı karakterize eden “başkalarıyla sağlıklı aşırı kaynaşma” halinden ziyade kültürel etkileşimlerle şekillenen kişiler arası ilişkilere bakış açısını ölçebileceği düşünülmektedir (Lampis, 2016; Lee ve Johnson, 2016). Ebeveynlerin görüşlerine değer vermek ve onların desteğine güvenmek bazen Batılı bakış açısıyla başkalarıyla aşırı kaynaşmak olarak algılanabilir; ancak toplulukçu Doğu kültürlerin de bu durum normatif kabul edilmektedir (Chang, 2018; Lee ve Johnson, 2016). Buradan yola çıkarak, özerk-ilişkisel benlik yapısına sahip olduğu düşünülen Türk örneğinde benlik ayrışmasının başkalarıyla kaynaşma alt boyutu ile eş bağımlılık arasındaki ilişkiye odaklanan gelecek araştırmaların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Fişek, 2018).

Son olarak, mevcut araştırma hem ebeveyn hem de kardeş odaklı ebeveynleşme ve eş bağımlılık arasındaki ilişkide benlik ayrışmasının aracı rolü olduğunu ortaya koymuştur. Literatür incelendiğinde, aile kökenli işlev bozukluğu ile eş bağımlılık arasındaki ilişkide benlik ayrışmasının aracı rolü olduğu görülmektedir (Chang, 2018). Farklı etnik kökenlerden oluşan 1.839 çift ile gerçekleştirilen bir araştırmada kişilerin kök ailesinin yetişkinlikte romantik ilişkilerinin kalitesine etki ettiği belirtilmiş ve kök ailedeki işleyiş nesiller boyu devam etmesini sağlayan aracının ise benlik ayrışması olduğu öne sürülmüştür (Holman ve Busby, 2011). Karataş ve Gündüz (2021), benliğin ayrışmasının, ebeveynlere yönelik ebeveynleşmenin kaygı ve stresi yordayıcı etkisinde kısmi aracılığı olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, benlik ayrışması, kardeş odaklı ebeveynleşme ile kaygı arasında da kısmi aracılık etkisi göstermiştir. Kardeşe yönelik ebeveynleşme ile depresyon ve stres arasında ise tam aracılık etkisine sahip olduğu saptanmıştır (Karataş ve Gündüz, 2021). Elde edilen bulgulardan yola çıkarak, eş bağımlılık semptomları gösteren kişinin ebeveynleşme geçmişinin kendini tekrar ediyor olabileceği ve bu karmaşık örüntünün benlik ayrışması düzeyi üzerinden gerçekleştiği söylenebilir. Böylece, ebeveynleşme ve eş bağımlılık arasındaki dinamiğin anlaşılmasını sağlayarak, sonraki çalışmalara ve klinik uygulamalara yeni bir perspektifle ışık tutulabilir.

Araştırmanın bazı kısıtlılıkları bulunmaktadır. Bu araştırma 18–25 yaş aralığındaki katılımcılar ile sınırlıdır. Aynı zamanda gelecek araştırmalar, ebeveynleşmeyi duygusal ve araçsal ebeveynleşme üzerinden inceleyerek mevcut değişkenlerle ilişkilerini yeniden değerlendirebilir. Araştırma verilerinin kesitsel olarak toplanması araştırmanın bir diğer sınırlılığı sayılabilir. Gelecek araştırmaların boylamsal çalışmalarla araştırma hipotezlerini tekrar test etmesi önerilmektedir. Bootstrap yöntemi, küçük veri setleri dahil olmak üzere güvenilir tahminler sunması ve uygulama kolaylığı sağlaması açısından güçlü bir yöntemdir. Ancak son çalışmalar bu yöntemin belirli yanlışlıklar içerebileceğine dikkati çekmektedir (Cavaliere ve ark, 2024). Bu bağlamda, gelecekteki

araştırmacıların bu potansiyel yanlışlıkları dikkate alarak, uygun yöntemsel önlemleri almaları önemlidir. Özellikle, yanlışlıkların üstesinden gelmek için uygun uygulamalar ve tekniklerin araştırılması, elde edilen sonuçların güvenilirliğini artıracaktır.

Ebeveyn alkol kötüye kullanımı, aile bireylerinin kronik rahatsızlığı, aile içi çatışma düzeyi, aile stres düzeyi ve ebeveynin boşanma durumu gibi değişkenler literatür bulgularınca önemli görülen değişkenlerdir. Ancak mevcut çalışmada, söz konusu değişkenlere derinlemesine bir araştırma yapılamamış, elde edilen sosyodemografik formdaki bilgilerle sınırlı kalmıştır. Gelecek çalışmalar, ilgili değişkenleri inceleyen ölçüm araçlarını araştırmaya ekleyerek, ebeveynleşme, eş bağımlılık ve benlik ayrışmasını birlikte inceleyebilirler.

Son olarak benlik ayrışmasının, kültürel etkileşimlerle de şekillendiği akılda tutulmalıdır. Toplulukçu ve bireyci kültürlerde benlik ayrışmasının farklı şekilde algılanabileceği göz önüne alınarak eş bağımlılık üzerindeki etkisi farklı kültürlerde incelenebilir.

Sonuç olarak, ebeveynleşmenin eş bağımlılığı benlik ayrışması aracılığıyla yordadığı görülmektedir. Ebeveynleşme geçmişini olan bireylerin, eş bağımlılık riski taşıyabileceği ve benlik ayrışmasının yapılacak müdahalelerde önemli bir işlevinin olabileceği öngörülmektedir. Nitekim bazı çalışmalar benlik ayrışmasına yönelik müdahalelerin ilişki doyumu ve psikolojik olgunluk üzerinde etkili olduğunu bildirmektedir (Mohammadi ve Alibakhshi, 2021; Vancea, 2013). Kök aile ile iç içelik ve ayrışma düzeyine yönelik farkındalığın kazandırılması veya kök aileden gelen “yanlış” rollerin, mevcut ailede oynanan rollerle ayrıştırılmasına yönelik farkındalıklar dikkati çeken müdahalelere örnek verilebilir. Yanı sıra genç yetişkinlerle çalışan klinisyenlerin ebeveynleşme yaşantıları olan eş bağımlılık olgularında, benlik ayrışmasını destekleyecek çalışmaları psikoterapi sürecine eklemeleri önerilebilir. Bu iki değişken arasındaki ilişkiye aracılık edebilecek farklı değişkenlerin de araştırılması literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

Etik Kurul Onayı: Çalışma, FMV Işık Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylandı (tarih: 18.04.2023, sayı: 26035).

Yazarlık Katkıları: Fikir – BÜ; Tasarım – BÜ, İÜ; Denetleme – BÜ; Kaynaklar – İE, İÜ; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – BÜ, İE, İÜ; Analiz ve/veya Yorum – BÜ, İÜ; Literatür Taraması – İE, İÜ; Yazıyı Yazan – BÜ, İE, İÜ; Eleştirel İnceleme – BÜ, İÜ.

Çıkar Çatışması: Yazarların bu araştırma bağlamında açıklaması gereken herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazma Yardımı için Yapay Zeka Kullanımı: Beyan edilmedi.

Finansal Destek: Çalışma, TÜBİTAK - 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Desteği Programı tarafından finansal olarak desteklendi.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Ethics Committee Approval: The FMV Işık University of Ethics Committee granted approval for this study (date: 18.04.2023, number: 26035).

Author Contributions: Concept – BÜ; Design – BÜ, İÜ; Supervision – BÜ; Resource – İE, İÜ; Data Collection and/or Processing – BÜ, İE, İÜ; Analysis and/or Interpretation – BÜ, İÜ; Literature Search – İE, İÜ; Writing – BÜ, İE, İÜ; Critical Reviews – BÜ, İÜ.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Use of AI for Writing Assistance: Not declared.

Financial Disclosure: The study was financially supported by TUBITAK - 2209-A University Students Research Projects Support Program.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

KAYNAKLAR

- Akün, E. (2017). Çocukluktaki ebeveynleşme yaşantılarının özellikleri ve birey üzerindeki etkileri. *Nesne-Psikoloji Derg*, 5(10), 219–246. doi:10.7816/nesne-05-10-02
- Ançel, G. (2012). Karşılıklı bağımlılık kavramı: Hemşirelikle ilişkisi ve karşılıklı bağımlılığı belirleme araçları. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derg*, 14(1), 70–78.
- Ançel, G., & Kabakçı, E. (2009). Psychometric properties of the Turkish form of codependency assessment tool. *Arch Psychiatr Nurs*, 23(6), 441–453. doi:10.1016/j.apnu.2008.10.004.
- Arnett, J.J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *Am Psychol*, 55(5), 469–480. doi:https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469
- Aryamanesh, S., Fallahchai, R. S., Zarei, E., & Haghighi, H. (2012). Comparison of differentiation among satisfying couples and conflicting couples in Bandar Abbas city. *J Life Sci Biomed*, 2(6), 308–314.
- Baggett, E., Shaffer, A., & Muetzelfeld, H. (2015). Father–daughter parentification and young adult romantic relationships among college women. *J Fam Issues*, 36(6), 760–783. doi:https://doi.org/10.1177/0192513X13499759
- Borzomenyi-Nagy, I., & Spark, G. M. (1973). *Invisible loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy*. Harper and Row.
- Bourassa, K., Emery, R., & Allen, J. (2010). *Compulsive caregiving: Emotional parentification in childhood and its association with romantic relationships in late adolescence and early adulthood*. Master's thesis, University of Virginia.
- Bowen, M. (1993). *Family therapy in clinical practice*. Jason Aronson.
- Buehler, C., & Welsh, D. P. (2009). A process model of adolescents' triangulation into parents' marital conflict: The role of emotional reactivity. *J Fam Psychol*, 23(2), 167–180. doi:https://doi.org/10.1037/a0014976
- Burnett, G., Jones, R. A., Bliwise, N. G., & Ross, L. T. (2006). Family unpredictability, parental alcoholism, and the development of parentification. *Am J Fam Ther*, 34(3), 181–189. doi:https://doi.org/10.1080/01926180600550437
- Büyük, E. (2020). *Eşbağımlılık ve ebeveynleşme arasındaki ilişkinin çeşitli sosyo-demografik veriler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Cavaliere, G., Gonçalves, S., Nielsen, M. Ø., & Zanelli, E. (2024). Bootstrap inference in the presence of bias. *J Am Stat Assoc*, 1–11. doi:https://doi.org/10.1080/01621459.2023.2284980
- Cepukiene, V. (2021). Adults' psychosocial functioning through the lens of Bowen theory: The role of interparental relationship quality, attachment to parents, differentiation of self, and satisfaction with couple relationship. *J Adult Dev*, 28(1), 50–63. doi:https://doi.org/10.1007/s10804-020-09351-3
- Chang, S. H. (2012). A cultural perspective on codependency and its treatment. *Asia Pac J Couns Psy*, 3(1), 50–60. doi:10.1080/21507686.2011.620973
- Chang, S. H. (2018). Testing a model of codependency for college students in Taiwan based on Bowen's concept of differentiation. *Int J Psychol*, 53(2), 107–116. doi:10.1002/ijop.12271
- Cullen, J., & Carr, A. (1999). Codependency: An empirical study from a systemic perspective. *Contemp Fam Ther*, 21, 505–526.
- Dariotis, J. K., Chen, F. R., Park, Y. R., Nowak, M. K., French, K. M., & Codamon, A. M. (2023). Parentification vulnerability, reactivity, resilience, and thriving: A mixed methods systematic literature review. *Int J Environ Res Public Health*, 20(13), 6197.
- Dear, G. E., & Roberts, C. M. (2002). The relationships between codependency and femininity and masculinity. *Sex Roles*, 46, 159–165. doi: https://doi.org/10.1023/A:1019661702408
- Engelhardt, J. A. (2012). The developmental implications of parentification: Effects on childhood attachment. *Graduate Student J Psychol*, 14, 45–52. doi:10.52214/gsjp.v14i.10879
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth and crisis*. W. W. Norton & Company.
- Eryılmaz, A., & Ercan, L. (2010). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma: Yakınlığa karşı yalıtılmışlık mı? *Türk Psychol Couns Guid J*, 4(34), 119–125.
- Eşici, H., & Özbay, Y. (2020). Beliren yetişkinlikte romantik ilişki kalitesi ile bağlanma ilişkisinde psikolojik ihtiyaçlar ve zedelenmiş otonominin aracı etkisi. *21. Yüzyılda Eğitim Toplum*, 9(26), 267–288.

- Fagan-Pryor, E. C., & Haber, L. C. (1992). Codependency: Another name for Bowen's undifferentiated self. *Perspect Psychiatr Care*, 28(4), 24–28. doi:https://doi.org/10.1111/j.1744-6163.1992.tb00389.x
- Fişek, G. O. (2018). *İlişki içinde ben: Kültür, aile, bireyselleşme ve psikanalitik arayışlar*. Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Fuller, J. A., & Warner, R. M. (2000). Family stressors as predictors of codependency. *Genet Soc Gen Psychol Monogr*, 126(1), 5–24.
- Godsall, R. E., Jurkovic, G. J., Emshoff, J., Anderson, L., & Stanwyck, D. (2004). Why some kids do well in bad situations: Relation of parental alcohol misuse and parentification to children's self-concept. *Subst Use Misuse*, 39(5), 789–809. doi:10.1081/ja-120034016
- Goldner, L., Jakobi, C. D., Schorr, S., Dakak, S., & Shawahne, N. (2022). Keep it quiet: Mother–daughter parentification and difficulties in separation–individuation shaping daughters' authentic/true self and self-silencing: A mediation model. *Psychoanal Psychol*, 39(2), 165–174. doi:https://doi.org/10.1037/pap0000352
- Güler, Y. Ç., & Karaca, T. (2021). The role of differentiation of self in predicting rumination and emotion regulation difficulties. *Contemp Fam Ther*, 43(2), 113–123. doi:10.1007/s10591-020-09559-1
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford Press.
- Holman, T. B., & Busby, D. M. (2011). Family-of-origin, differentiation of self and partner, and adult romantic relationship quality. *J Couple Relationship Ther*, 10(1), 3–19. doi:10.1080/15332691.2010.539171
- Hooper, L. M. (2009). *Parentification inventory*. Available from L. M. Hooper, 108 Schindler Education Center, University of Northern Iowa, Cedar Falls, Iowa, 50614 – 0410. Taylor & Francis Group.
- Hughes-Hammer, C., Martsof, D. S., & Zeller, R. A. (1998). Development and testing of the codependency assessment tool. *Arch Psychiatr Nurs*, 12(5), 264–272. doi:10.1016/s0883-9417(98)80036-8
- İşık, E., & Bulduk, S. (2015). Psychometric properties of the differentiation of self inventory-revised in Turkish adults. *J Marital Fam Ther*, 41(1), 102–112. doi:10.1111/jmft.12022
- İplikçi, A. B., & Şahin-Acar, B. (2019). Kim ebeveyn? 12-yaş çocuklarının ebeveynleşme davranışlarını yordayan etkenler. *Türk Psikoloji Derg*, 34(84), 1–15. doi:10.31828/tpd1300443320180704m000007
- Jankowski, P. J., Hooper, L. M., Sandage, S. J., & Hannah, N. J. (2013). Parentification and mental health symptoms: Mediator effects of perceived unfairness and differentiation of self. *J Fam Ther*, 35(1), 43–65. doi:https://doi.org/10.1111/j.1467-6427.2011.00574.x
- Johnston, J. R. (1990). Role diffusion and role reversal: Structural variations in divorced families and children's functioning. *Fam Relat Interdis J Appl Fam Stud*, 39(4), 405–413. doi:https://doi.org/10.2307/585220
- Jurkovic, G., Morrell, R., & Thirkield, A. (1999). Assessing childhood parentification: Guidelines for researchers and clinicians. In N. Chase (Ed.), *Burdened children* (pp. 92–113). The Guilford Press.
- Karagöbek, A. B. (2014). *The effect of maternal parentification history, maternal attachment styles, socioeconomic status and children's self-construals on parentification roles and perceived parental caregiving*. Master's thesis, Middle East Technical University.
- Karataş, A., & Gündüz, B. (2021). Ebeveynleşme ile depresyon, kaygı, stres arasındaki ilişkide benliğin ayrışmasının aracı rolü. *Int J Soci Res*, 18(41), 4453–4481. doi:10.26466/opus.883816
- Kerr, M. E. (1981). Family systems theory and therapy. In A. S. Gurman & D. Kniskern (Eds.), *Handbook of family therapy*. (pp. 226–264). Brunner/Mazel.
- Kerr, M. E. (1984). Theoretical base for differentiation of self in one's family of origin. *Clin Superv*, 2(2), 3–36. doi:https://doi.org/10.1300/J001v02n02_02
- Kerr, M. E., & Bowen, M. (1988). *Family evaluation: An approach based on Bowen theory*. WW Norton & Co.
- Knapek, E., & Szabó, K. I. (2014). The concept, the symptoms and the etiological factors of codependency. *Psychiatr Hung* [Article in Hungarian], 29(1), 56–64.
- Knudson, T. M., & Terrell, H. K. (2012). Codependency, perceived interparental conflict, and substance abuse in the family of origin. *Am J Fam Ther*, 40(3), 245–257. doi:https://doi.org/10.1080/01926187.2011.610725
- Köyden, D. (2015). *Ebeveynleşme olgusunun depresyon, kaygı, öfke ve obsesif inanış biçimleriyle ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köyden, D., & Uluç, S. (2018). Ebeveynleşme ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide cinsiyetin ve ebeveynleşmeden algılanan yararın rolü. *Türk Psikoloji Derg*, 33(81), 28–38.
- Lampis, J. (2016). Does partners' differentiation of self predict dyadic adjustment? *J Fam Ther*, 38(3), 303–318. doi:https://doi.org/10.1111/1467-6427.12073
- Lampis, J., Cataudella, S., Busonera, A., & Skowron, E. A. (2017). The role of differentiation of self and dyadic adjustment in predicting codependency. *Contemp Fam Ther*, 39(1), 62–

72. doi:<https://doi.org/10.1007/s10591-017-9403-4>
- Lee, H. H., & Johnson, R. W. (2016). Assessing the psychometric properties of the differentiation of self inventory-revised for Asian-American bicultural adults. *Am J Fam Ther*, 45(1), 51–65. doi:10.1080/01926187.2016.1232611
- Lee, J. S., & Kim, J. M. (2019). Comparison of the effects of children's parentification on their internalized problems between multicultural and monocultural families: The mediating effects of internalized shame and self-differentiation. *Korean J Child Stud*, 40(2), 39–56. doi:10.5723/kjcs.2019.40.2.39
- Macfie, J., McElwain, N. L., Houts, R. M., & Cox, M. J. (2005). Intergenerational transmission of role reversal between parent and child: Dyadic and family systems internal working models. *Attach Hum Dev*, 7(1), 51–65. doi:<https://doi.org/10.1080/14616730500039663>
- MacKinnon, D. P., Lockwood, C. M., & Williams, J. (2004). Confidence limits for the indirect effect: Distribution of the product and resampling methods. *Multivariate Behav Res*, 39(1), 99–128. doi:https://doi.org/10.1207/s15327906mbr3901_4
- Malagayo, N. (2024). *The influence of parentification on mental health help-seeking behaviours: A phenomenological study*. Doctoral thesis, University of Canterbury.
- Marks, A. D., Blore, R. L., Hine, D. W., & Dear, G. E. (2012). Development and validation of a revised measure of codependency. *Aust J Psychol*, 64(3), 119–127. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1742-9536.2011.00034.x>
- Mayseless, O., & Scharf, M. (2009). Too close for comfort: Inadequate boundaries with parents and individuation in late adolescent girls. *Am J Orthopsychiatry*, 79(2), 191–202. doi:<https://doi.org/10.1037/a0015623>
- McGrath, M., & Oakley, B. (2011). Codependency and pathological altruism. In B. Oakley, A. Knafo, G. Madhavan, & D.S. Wilson (Eds.), *Pathological altruism* (pp. 49-75). Oxford University Press.
- Milushyna, M. (2015). Foreign studies of the codependency phenomenon. *Humanit Soc Sci*, 20(22), 51–61.
- Minuchin, S., Montalvo, B., Guerney, B., Rosman, B., & Schumer, F. (1967). *Families of the slums*. Basic Books.
- Mohammadi, M., & Alibakhshi, S. Z. (2021). The effectiveness of self-differentiation training based on Bowen theory on marital satisfaction. *J Res Health*, 11(5), 333–340. doi:10.32598/JRH.11.5.1574.1
- Moral, M. A., Chimpén-López, C. A., Lyon, T. R., & Adsuar, J. C. (2021). The relationship between differentiation of self and psychological adjustment to separation. *Healthcare*, 9(6), 738. doi:10.3390/healthcare9060738
- Morgan J. P. (1991). What is codependency? *J Clin Psychol*, 47(5), 720–729. doi:10.1002/1097-4679(199109)47:5<720::aid-jclp2270470515>3.0.co;2-5
- Murdock, N. L., & Gore, P. A. (2004). Stress, coping, and differentiation of self: A test of Bowen theory. *Contemp Fam Ther Int J*, 26(3), 319–335. doi:<https://doi.org/10.1023/B:COFT.0000037918.53929.18>
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory* (2nd ed.). McGraw-Hill.
- Özbiler, Ş. (2022). Annelerin ebeveynleşme geçmişi ile kız çocuklarının ebeveynleşmesi: Benliğin ayrışmasının moderatör rolü. In E. Engin, & G. Beycan Ekili (Eds). *Anneler ve Kızları*. Ege Üniversitesi Yayınları.
- Peleg, O. (2008). The relation between differentiation of self and marital satisfaction: What can be learned from married people over the course of life? *Am J Fam Ther*, 36(5), 388–401. doi:<https://doi.org/10.1080/01926180701804634>
- Reyome, N. D., & Ward, K. S. (2007). Self-reported history of childhood maltreatment and codependency in undergraduate nursing students. *J Emotional Abuse*, 7(1), 37–50. doi:https://doi.org/10.1300/J135v07n01_03
- Reyome, N. D., Ward, K. S., & Witkiewitz, K. (2010). Psychosocial variables as mediators of the relationship between childhood history of emotional maltreatment, codependency, and self-silencing. *J Aggression Maltreat Trauma*, 19(2), 159–179. doi:10.1080/10926770903539375
- Saha, A. (2016). Parentification: Boon or bane? *J Psychosoc Res*, 11(2), 289.
- Shih, F. M., Wu, L. C., & Lin, S. H. (2010). A correlational study on parentification, self-differentiation, and health for students in senior high and vocational high schools in Taiwan. *Bull Educ Psychol*, 41(4), 823–846.
- Skowron, E. A., & Friedlander, M. L. (1998). The differentiation of self inventory: Development and initial validation. *J Couns Psychol*, 45(3), 235–246. doi:<https://doi.org/10.1037/0022-0167.45.3.235>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (pp. 497–516). Boston, MA: pearson.
- Türkün, E. H., Akçınar, B., & Çetin, İ. Y. (2023). Evli bireylerin çocukluktaki ebeveynleşme yaşantıları üzerine nitel bir araştırma. *J Acad Soc Sci*, 11(147), 408–446.
- Uluç, S., & Köyden, D. (2022). Cinsiyete göre ebeveynleşmenin farklı boyutları arasındaki ilişkiler ve ebeveynleştirme boyutlarının psikolojik belirtileri yordama düzeyi. *Klinik Psikoloji Derg*, 6(3), 317–330.
- Van Loon, L. M., Van de Ven, M. O., Van Doesum, K. T., Hosman, C. M., & Witteman, C. L. (2017). Parentification, stress, and problem behavior of adolescents who have a parent with mental health problems. *Fam Process*, 56(1), 141–153.

- doi:10.1111/famp.12165
- Vancea, F. (2013). The increase of the differentiation level of the self through unifying personal development. *Procedia Soc Behav Sci*, 78, 180–184. doi:10.1016/j.sbspro.2013.04.275
- Webb, T. (2009). Codependence from a family systems perspective. *The Prager International Collection on Addictions*, 3(8), 141–160.
- Wells, M. C., Hill, M. B., Brack, G., Brack, C. J., & Firestone, E. E. (2006). Codependency's relationship to defining characteristics in college students. *J Coll Stud Psych*, 20(4), 71–84. doi:10.1300/J035v20n04_07
- Wells, M., Glickauf-Hughes, C., & Jones, R. (1999). Codependency: A grass roots construct's relationship to shame-proneness, low self-esteem, and childhood parentification. *Am J Fam Ther*, 27(1), 63–71. doi:https://doi.org/10.1080/019261899262104
- Whitfield, C. (1989). Codependence: Our most common addiction: Some physical, mental, emotional, and spiritual perspectives. *Alcohol Treat Q*, 6(1), 19–36. doi:https://doi.org/10.1300/J020V06N01_03
- Williams, K. (2016). Risk and resilience in emerging adults with childhood parentification Doctoral Thesis. University of Windsor.
- Yılmaz, B., & Gündüz, B. (2021). Beliren yetişkinlik döneminde romantik ilişki doyumunun yordayıcısı olarak benlik ayrışması, otantiklik ve depresyon. *Mehmet Akif Ersoy Üniv Eğitim Fak Derg*, 58, 334–361.
- Zielinski, M., Bradshaw, S., Mullet, N., Hawkins, L., Shumway, S., & Story Chavez, M. (2019). Codependency and prefrontal cortex functioning: Preliminary examination of substance use disorder impacted family members. *Am J Addict*, 28(5), 367–375. doi:10.1111/ajad.12905

EXTENDED ENGLISH ABSTRACT**INTRODUCTION**

Parentification is defined as assigning roles and responsibilities to a child in a manner that is not developmentally appropriate (Burnett et al, 2006; Dariotis et al, 2023). The shift in role balance within the family structure can disrupt hierarchical order, leading to unhealthy nuclear family relationships. This disruption can negatively affect romantic relationships in later life (Baggett et al, 2015). One of these negative effects is believed to be codependency (Büyük, 2020; Knappek & Szabó, 2014). An individual who takes on the task of meeting the needs of family members may also repeat this pattern in their close relationships.

Bowen (1993) suggests that healthy functioning in family relationships is associated with differentiation of self. Differentiation of self implies an individual's emotional and cognitive differentiation from their nuclear family (Karataş & Gündüz, 2021). Thus, disruption in the functioning of the nuclear family may lead to a decrease in self-differentiation. When examining the literature findings, a negative relationship between parentification and self-differentiation is similarly observed (Jankowski et al, 2013; Karataş & Gündüz, 2021).

Individuals who are insufficiently differentiated from the family emotional systems may also struggle to establish healthy relationships with romantic partners (Ançel, 2012; Peleg, 2008). However, research indicates that individuals with poorly differentiated selves demonstrate high levels of codependency (Chang, 2018; Lampis et al, 2017).

Although parentification, codependency, and self-differentiation variables have often been addressed separately, no study examining the mediating role of self-differentiation between parentification and codependency has been found. In light of all this information, the present study aims to demonstrate the mediating role of self-differentiation in the relationship between parentification and codependency.

METHOD

The study sample included participants aged 18–25 (Mean=22.01; SD=1.94) and was reached through snowball sampling, totaling 410 participants. Following the exclusion criteria, analysis was conducted on a reduced sample of 384 individuals, consisting of 271 women (70.6%) and 113 men (29.4%).

The data collected comprised a Sociodemographic Information Form, Parentification Scale, Codependency Assessment Scale, and Differentiation of Self Scale.

The mediating role of self-differentiation in the relationship between parent-focused parentification and sibling-focused parentification and codependency was examined in 2 separate models using Hayes Process Macro Model 4. Accordingly, the predictor variables of the study were parent-focused parentification and sibling-focused parentification; the outcome variable was codependency, and the mediating variable was self-differentiation.

RESULTS

The research results indicate that gender has no significant effect on codependency scores ($t(250)=1.68, p \geq 0.05$). Correlation analysis

results show that parentification (parent-focused and sibling-focused parentification), codependency, and self-differentiation scores are significantly correlated.

In the first model testing the mediating effect of self-differentiation between parent-focused parentification and codependency, the indirect effect of self-differentiation between parent-focused parentification and codependency ($B=0.24, SE=0.07, CI [0.11, 0.38]$) was significant. The explained variance was found to be 55% ($F(2,381)=237.25, p \leq 0.001$).

The second model examined the mediating effect of self-differentiation between sibling-focused parentification and codependency. The model indicated that sibling-focused parentification predicts codependency through self-differentiation ($B=0.52, SE=0.14, CI [0.25, 0.79]$). The explained variance was found to be 50% ($F(2,381)=187.51, p \leq 0.001$).

DISCUSSION

The first research finding is that gender does not differentiate codependency. This finding is supported by studies (Cullen & Carr, 1999; Fuller & Warner, 2000) emphasizing the nonsignificant effect of gender on codependency as well as studies highlighting the significant effect of gender on codependency (Chang, 2018; Lampis, 2016). Future research could examine the relationship between gender and codependency in samples with more balanced group distributions.

The research findings regarding correlation analysis are consistent with the literature. Accordingly, the increase in parentification level is supported by literature findings that the level of codependency also increases (Baggett et al, 2015; Büyük, 2020). Likewise, various studies indicating a negative relationship between self-differentiation and parentification (Karagöbek, 2014; Lee & Kim, 2019) and between self-differentiation and codependency (Yılmaz & Gündüz, 2021) are consistent with the research findings.

Another finding of the current study is that parentification significantly predicts codependency. The results of the literature support the current finding (Macfie et al, 2005; Webb, 2009). Individuals with parentification experience may have learned to provide care in relationships and may continue this approach in romantic relationships. Assigning roles and responsibilities to children that are not appropriate for their developmental processes may pose a risk for codependency.

This study results also show that parentification significantly predicts self-differentiation. This finding is consistent with the literature (Godsall et al, 2004; Goldner et al, 2022). Accordingly, individuals with higher levels of parentification may have interwoven emotional and cognitive systems with family members, thus being unable to differentiate their selves to a good extent.

Other research findings indicating that self-differentiation significantly predicts codependency are supported by the literature (Chang, 2018; Moral et al, 2021). Individuals with high self-differentiation are thought to be aware of their emotions and can maintain their relationships at a balanced level, similar to their

EXTENDED ENGLISH ABSTRACT (cont)

inner worlds (Aryamanesh et al, 2012). Considering these findings, studies showing no relationship between fusion with others, a subdimension of self-differentiation, and codependency (Peleg, 2008) suggest that culture may be a variable that influences these factors. Studies focusing on the relationship between fusion with others and codependency in the Turkish sample could contribute to the literature.

Finally, the current study demonstrates that both parent-focused and sibling-focused parentification mediate the relationship between parentification and codependency. There are studies indicating that parentification plays a mediating role in the relationship between

family-originated dysfunction and codependency (Peleg, 2008). In light of other research findings supporting these results (Holman & Busby, 2011; Karataş & Gündüz, 2021), disruptions in parentification history may result in codependency symptoms through the level of self-differentiation.

In conclusion, parentification predicts codependency through self-differentiation. Clinicians working with young adults in cases of codependency may need to pay attention to the parentification history and plan therapy to support self-differentiation.

Keywords: Self-differentiation, parent-focused parentification, codependency, sibling-focused parentification.